

## Hint Felsefesi (4)

Bu çalışmada pek çok Hint felsefi sistemini etkilemiş olan Ad ve biçim (Nāma-Rūpa) kavramlarını da açıklamaya çalıştık. Bhagavadgītā’daki Sāmkhya açıklamalarında olsun, Vaiřeshika’nın Padārtha’sında olsun bu kavramların önemi kendisini göstermişti. Nehirlerin okyanusa dökülmesi gibi bütün varlıkların adlarını ve biçimlerini bırakarak büyük yapıya karıştıkları benzetmesi sıklıkla yapılan bir benzetmedir. Buddha felsefesinde buna çok daha fazla önem verilir ve zaten 12 halkalı neden-sonuç zincirinin bir halkasıdır. Buddhist filozof Nāgasena (M.Ö. 1. yüzyıl), kuzey Hindistan’daki Greko-Baktriyan İmparatorluğunun yöneticisi kral Menandros ile tartışırken, ona herşeyin ad ve biçimden oluşup insanları yanılttığın, gerçekte herşeyin yapısının başka olduğunu, böylelikle de “benlik” diye birşeyin olmadığını anlatır. Hintliler Menandros’a Milinda dedikleri için bu değeri felsefe tartışmaları Milindapanha (XXV, 1) adı verilen Buddhist metinlerde geçer.<sup>1</sup> Buddhistler, adlara geliştirdiğimiz hayali bağlılıklar yüzünden, sürekli ve kalıcı olmayan şeylerde srekliliğ i ve kalıcılığ i, huzursuzluk veren şeylerde huzuru aradığ ımızı, gerçekte var olmayan benliğ e sıkı sıkıya yapıştığ ımızı söylerler. Grldğ  zere, bu düşüncelerde din adına en ufak bir kırıntı dahi yoktur.

---

<sup>1</sup> Warren, H. Clarke, Buddhism in Translations, Harvard University Press, Cambridge, Massachussetts, 1947, s. 129-133.

Çalışmamızda ölüm konusuna da değinmek zorunda kaldık. Ölüm Yunan filozoflarının da üzerinde kafa yorduğu bir mesele idi. Fakat Hintliler yoğun biçimde bunun üzerinde durmuşlar. Birçoğunda ölümü düşüncede bitirip bir tür ölümsüzlüğü elde etme isteği oluşmuş. Bunun bir varyantı olarak da “yeniden bedenlenme” fikri ortaya çıkmış ve Hindu inanışı içinde kendisine önemli bir yer bulmuş.

Çalışmamızda son olarak Astikacı sistemler olarak bilinen altı felsefe sistemine (şaddarşana) ve onların kurucularına, en önemli yorumcularına yer verdik. Sāmkhya’nın Upanishadlardan Bhagavadgītā’ya, oradan Mahābhārata Destanı’nın bölümlerine, bazı Purānalara kadar uzanan müthiş ilerleyişinden söz ettik. Buddha’nın bile gençliğinde Sāmkhyacı bir filozoftan ders almış olması bu sistemin diğerlerinden ne kadar ayrıcalıklı bir yere sahip olduğunu gösteriyor.

Sonuç olarak Hint felsefesi Batı felsefesinden öncedir; felsefenin başlangıcıdır. Dinsel içerikleri olmayan düşünce akımları zamanla dinselleştirilip teistik karaktere büründükçe öz biçimlerini değişen ölçülerde kaybetmişlerdir. Birbiri üzerine inşaa edilen bilgiler zamanla değişmiş, kavramlar kavramlara karışmış, içinden çıkılması zor hallere bürünmüştür.